

Nr 55.

Av herr **Kristensson m. fl.**, om viss ändring av bestämmelserna rörande statsbidrag till enskilda mellanskolor.

Principerna för statsunderstöd åt vissa under kungl. skolöverstyrelsens in-seende stående enskilda läroanstalter äro bestämda så tidigt som genom kungl. kungörelsen den 29 oktober 1909 nr 154. Efter denna tidpunkt ha en del kompletteringar av villkoren för ifrågavarande anslag skett, men i fråga om de grundläggande principerna eller anslagens storlek har ingen förändring ägt rum. Sålunda stadgas, att "statsunderstödet till enskild mellanskola må kunna utgå med högst 4 800 kronor, varjämte skola, däri flickor undervisade, må kunna erhålla ett särskilt understöd till undervisning i huslig ekonomi, ej överstigande 600 kronor, allt för år räknat".

Dessa snart 40-åriga principer för statsanslag åt nämnda under skolöverstyrelsen stående enskilda läroverk kunna svårigen anses rättvisa och tillfredsställande under de ändrade förhållanden, som nu råda.

Sålunda synes det först och främst oriktigt, att statsanslaget till exempelvis en enskild mellanskola icke på något sätt rättar sig efter storleken och behovet av den skola det gäller. Antagligen ha bestämmelserna tillkommit under den antagna förutsättningen, att en dylik skola ägde fyra klassavdelningar och att anslaget till varje avdelning borde utgöra 1 200 kronor. I kompletterande bestämmelser enligt kungl. kungörelsen nr 416 år 1928 stadgas, att skolan skall omfatta minst fyra årsklasser över den egentliga folkskolan samt att sammanlagda elevantalet skall vara minst 40.

Likaså stadgas enligt kungl. kungörelsen nr 85 år 1910, att till enskild mellanskola å ort, där allmänt läroverk eller annan statsunderstödd mellanskola finns, statsunderstöd må utgå endast om lärjungeantalet i motsvarande klasser av det allmänna läroverket, respektive i redan befintlig statsunderstödd mellanskola, under de senaste tre åren uppgått till i medeltal 100.

Genom dessa bestämmelser ha de beslutande myndigheterna fullt riktigt velat skapa garantier för dels att en alltför fåtaligt besökt enskild skola av detta slag icke skulle kunna drivas med hjälp av statsmedel, dels för att den icke skulle kunna utgöra en obehövligen konkurrent till förutvarande statliga eller statsunderstödda skolor av samma slag på samma ort.

Däremot torde det knappast ha varit de beslutande myndigheternas mening att för all framtid begränsa möjligheten för en bevisligen behövligen enskild skolas normala utveckling.

Genom bestämmelsen, att statsanslaget för den enskilda mellanskolan kan bli högst 4 800 kronor, hur stor skolan än är, har emellertid ett sådant förhållande länge varit för handen. Det kan väl svårligen anses riktigt, att en eventuellt existerande skola med fyra över folkskolans 6:e klass arbetande klassavdelningar och med ett i närheten av minimigränsen liggande lärjungesantal samt en annan skola av samma slag men med ett 260-tal lärjungar, för delade på 8 klassavdelningar, få samma statsanslag. Det synes rättvisare, att anslagets storlek rättar sig efter antalet tillåtna parallellavdelningar.

Då rätten att uppdelning av en klass i två eller flera avdelningar icke gives — annat än i vissa av Kungl. Maj:t särskilt prövade fall — utan att antalet lärjungar uppgår till minst 36 samt vidare även i normala fall antalet klassavdelningar årligen bestämmas av kungl. skolöverstyrelsen, synas garantier vara för handen mot att antalet klassavdelningar skulle öka på ett obehörigt sätt. Men det synes då också skäligt, att det av högsta skolmyndigheten konstaterade behovet av parallellavdelningar medför ett efter detta erkända behov avpassat statsanslagsbelopp. Så är ju förhållandet i fråga om de kommunala mellanskolorna.

Vid bestämmande av anslagets storlek per klassavdelning bör hänsyn även tagas dels till penningvärdets förändring sedan 1909, dels till att ifrågavarande skolor numera stå i betydligt intimare kontakt med kontrollerande skolmyndighet än vid ifrågavarande tidpunkt. Terminsavgifterna bestämmas av skolöverstyrelsen. Minimiomfattningen av terminsavgiftsnedläggningen är fixerad av Kungl. Maj:t. Skolornas räkenskaper kontrolleras av revisorer, utsedda av skolöverstyrelsen, och kontrollen över lärartillsättningar m. m. är utvidgad.

Likaså synes det rättvist, att respektive skolors uppgift inom skolorganisationen beaktas. Vad landets två enskilda mellanskolor — Osby samskola och Gävle borgarskola — beträffar, kan det exempelvis påpekas, att den förstnämnda ända sedan 1906 fyllt en för orten eljest nödvändig kommunal mellanskolas eller statliga realskolas uppgift utan att tillnärmelsevis ha ägt dessas ekonomiska förmåner. Liknande fakta torde kunna andragas i fråga om även den sistnämnda skolan.

Rättvisa och billighet synas motivera, att anförda synpunkter vinna beaktande. Ett tillmötesgående av dem har statsfinansiellt sett liten betydelse, eftersom det gäller en synnerligen liten grupp läroverk.

Under återopande av ovan anförda förhållanden hemställa vi,

- att riksdagen måtte med ändring av bestämmelserna av år 1909 rörande statsanslagen till enskilda mellanskolor besluta:
- a) att anslagen skola utgå med fixerat belopp för varje behörigen medgiven klassavdelning;
 - b) att detta belopp för enskilda under kungl. skolöversty-

relsen stående mellanskolor fixeras till 2 400 kronor per år och klassavdelning.

Stockholm den 17 januari 1947.

Filip Kristensson.

Thorvald Ekdahl.

O. E. Sandberg.

Sam. B. Norup.